

KATECHIZMUS ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA

A. Quaglia - G. Frigo

11.7.2012

PŘEDMLUVA

Iniciativa P. Armando Quaglia OFM připravit krátký katechismus teoretických principů slibů a formace zasvěceného života se již více než dvacet let setkává s takovým ohlasem, že byla potřebná jeho tři nová vydání. Tato poslední edice již zohledňuje Synod biskupů věnovaný zasvěcenému životu (1994) a následní exhortaci Jana Pavla II. Vita Consecrata (1996).

Ke třem kapitolám z předešlého katechizmu: **principy - sliby - formace**, jsou přidány dvě neméně důležité: **komunitní život** a **apoštolát** řeholníků. Vše je formulováno v otázkách a odpovědích z důvodu mnemotechnického a didaktického.

Doufáme, že jako předešlá vydání, bude i toto užitečné zvláště pro formaci, nebo jako základ k hlubšímu studiu daného tématu.

vydavatel

SEZNAM ZKRATEK

- C** Kánon z Kodexu kanonického práva, 1983
- CF** Inter-instituční dokument pro formaci, 1998
- ES** Ecclesiae Sanctae, 1966
- ET** Evangelica Testificatio, 1971
- LG** Lumen Gentium, 1964
- MR** Mutuae Relationes, 1978
- OPR** Ordo Professionis Religiosae, 1970
- PC** Perfectae Caritatis, 1965
- PI** Potissimum Institutioni, 1990
- RC** Renovationis Causam, 1969
- RD** Redemptionis Donum, 1984
- VC** Vita Consecrata, 1996
- VF** Vita Fraternalis in comunitate, 1994

ÚVOD

Když sladíme biblické a koncilní učení o zasvěceném životě, přicházíme ke konceptu zasvěceného života, který můžeme vyjádřit pěti dimenzemi: biblickou, teocentrickou, kristocentrickou, církevní a mariánskou.

- a. Zasvěcený život má především biblickou dimenzi - je hluboce zakořeněn ve Svatém Písmu. Starý zákon jej představuje ještě nedokonalým způsobem, jakoby v předobrazu, Nový jej přibližuje na stránkách evangelia a v listech sv. Pavla jako život "pro Boží království."
- b. Ze Svatého Písma také plyne teocentrický a kristocentrický charakter každého zasvěceného života. "Větší sláva Boží", "služba Bohu", "Boží království" - to jsou motivace, které dávají smysl celostní oběti života a zřeknutí se všech pozemských dober.
- c. K Bohu možno dojít jenom přes Krista. On je cesta, pravda a život. Zasvěcený život je snahou následovat a napodobovat Krista, mít účast na jeho velikonočním tajemství. Spoluúčast lásce a oběti Kristově dělá řeholní život na jeho cestě jistějším a plodnějším.
- d. Protože každý charismat je dar Boží své Církevi a je podřízen a praktikován ve jménu Církev, tak je tomu i s "božským darem zasvěceného života". Je v první řadě darem pro Církev a pod jejím vedením má být realizován. "Stav" zasvěcených, i když netvoří část hierarchie, proniká všechny církevní struktury jako oživující síla, jako míza, protože odpovídá na výzvu ke svatosti, poslání být kvasem a uskutečněním eschatologické vize. Církev na druhé straně brání a chrání zasvěcený život jako zřítelnici oka.
- e. Není možné pochopit Církev, tajemství Krista a Boží spasitelný plán bez proniknutí do srdce Mariina. To, čím Církev je a bude, Maria již byla a je v plnosti v nebi. Panna a Matka, Nevěsta bez poskvrny a vrásky. S tou samou plodnou láskou, i když na různých úrovních, Panna Maria kolébá Ježíše, Církev a zasvěcený život.

Nová doktrinální motivace by měla malé praktické uplatnění bez nové morální vize, která dominuje v koncilních dokumentech. V nich se objevuje nejenom nová vize pozemských skutečností, ale také nová metodologie, jak podnítit lidské úsilí obohacením lidské svobody. Zasvěcený život, řeholní profese, sliby jsou představeny v novém světle jako pozitivní hodnoty lidské svobody, jako osobní obohacení, jako nejvyšší projev lásky k Bohu a ke Kristu. Lásky, která vyžaduje sebezapření a osvobozování se od překážek žádostivosti a vášni, které brzdí let člověka k nebi.

Více je třeba zdůrazňovat rozvinutí duchovních schopností jedince než "zapírání se"; nebo lépe řečeno, poukazovat více na cíl - lásku k Bohu a k bližnímu, než na prostředky - zřikání se. Také je potřeba koncept zřikání se světských dober spojit s paschálním tajemstvím Krista, s proměňující vizí vítězství a vzkříšení. V tomto smyslu limity a povinnosti, které s sebou přináší zasvěcený život, nemohou být prezentovány jako vnější zásahy omezující lidskou důstojnost a svobodu, ale jako imanentní nevyhnutné požadavky disciplíny, bez kterých by se zasvěcený život odsoudil na pomalou duchovní smrt.

Duchovní život, správně pochopen a prožíván, nemá nic z pochmurné atmosféry negace individuality a rozvoje, ale je privilegovaným místem hledání lidské dokonalosti a plnější svobody. Zasvěcený život, nahlížen z této perspektivy, je zpěvem radosti, autentického pokroku, odvážného potvrzení neopakovatelnosti každého člověka v Božím spásném plánu.

I. TEORETICKÉ PRINCIPY

1. "Boží lid"

1. Co rozumíme "Božím lidem"?

Je to lid vyvolený Bohem, aby jej v pravdě poznával a věrně mu sloužil. Bůh s ním také uzavřel smlouvu. (Srov. LG 9; c 204).

2. Kolik "smluv" ustanovil Bůh?

Dvě. "Starou" s lidem Izraele, jako předobraz a přípravu na "novou a dokonalou" smlouvu uzavřenou prostřednictvím vtěleného Slova, Ježíše Krista s "novým Božím lidem" (LG 9).

3. Jak se dělí tento "nový Boží lid"?

Hierarchicky na **kleriky a laiky**.

Duchovně podle zasvěcení na **pokřtěné věřící, služebníky a zasvěcené osoby**.

4. O kterých z nich můžeme říci, že mají Božské ustanovení?

Právnicky jenom klerici (srov. CIC §207). Ve skutečnosti však Pán Ježíš, který chtěl, aby všichni, kdo v něho věří, byly pokřtěni, si vyvolil některé, aby mu sloužili a od některých žádal, aby jej všude následovali s totálním zainterесováním. (srov. VC 18)

5. Kdo jsou "klerici"?

Klerici jsou služebníci vybavení posvátnou mocí, kteří pracují pro dobro Mystického Těla Kristova, pasou Boží lid a usilují o jeho rozmnožení. Jsou to papež, biskupové, kněží a jáhni.

6. Kdo jsou "laici"?

Jsou to "všichni věřící, kteří po tom, co byli včleněni křtem v Krista, stali se lidem Božím a mají účast na kněžském, královském a prorockém úřadu Kristově. A v Církvi a ve světě naplňují poslání vlastní celému Božímu lidu." (LG 31, c 204)

7. Kdo jsou "zasvěcené osoby"?

Jsou to věřící, klerici nebo laici, povoláni Bohem prožívat v Církvi speciální dar evangelijních rad a napomáhat, každý svým způsobem a ve svém Institutu zasvěceného života naplňovat spásné poslání Božího lidu. (srov. LG 43)

8. Zasvěcený život je klerický, nebo laický?

Stav zasvěceného života není svou podstatou ani klerický, ani laický. Řeholníci mohou být kleriky nebo laiky.

9. Jaké poslání plní řeholníci v Církvi?

Řeholní život není součástí hierarchické struktury Církve, ale patří k jejímu životu a k její svatosti a je ve stálém vztahu a v společenství s hierarchií. "Duchovní, charismatické dary řeholního života a církevní struktury vytvářejí jedinou, i když komplexní realitu (MR 34)."

2. Zasvěcení

10. Co znamená "zasvěcení"?

Je to věnování, darování někomu, nebo něčemu. Může být profánní - věnovat se rodině, vědě, nebo posvátné - zasvětit se, darovat se Bohu.

11. Co je to "posvátné zasvěcení"?

Je to přechod (definitivní, nebo na určený čas) nějaké věci nebo osoby ze sféry profánní do sféry posvátné. Uskutečňuje se prostřednictvím ritu stanoveným Církvi, kterým se odevzdává službě Bohu nějaká osoba, věc, nebo místo.

12. Co je to "křestní zasvěcení"?

Křestní zasvěcení znamená, že pokřtění díky obnově a pomazání Duchem svatým tvoří duchovní chrám a svaté kněžstvo pro službu Bohu prostřednictvím naplňování svých křesťanských povinností a duchovních obětí a pro vydávání svědectví Kristovi (srov. LG 10).

13. Co je to "řeholní zasvěcení"?

Je to zvláštní zasvěcení, které má své kořeny v křestním zasvěcení, a je jeho dokonalejším vyjádřením (PC 5), a kterým se pokřtěný "z nového a speciálního titulu" věnuje službě Bohu milovanému nade všechny věci, budování Církve a spáse světa.

14. Jak se získává tento "nový a speciální titul"?

Získává se slibem tří evangelijních rad - čistoty, chudoby a poslušnosti. "Zasvěcené osoby, které slibují žít podle evangelijních rad, přijímají nové a úplně zvláštní zasvěcení. Tím berou na sebe způsob života, který Ježíš osobně vedl a doporučil vést i svým učedníkům" (VC 31).

15. Jaký je rozdíl mezi povoláním "věřících laiků" a povoláním "řeholníků"?

V podstatě žádný: "Všichni věřící každého stavu a postavení jsou povoláni Pánem každým svým způsobem být dokonalými ve svatosti jako je dokonalý náš nebeský Otec" (LG 11).

16. Čím je tedy řeholní život specifický?

- a. V radikálnosti snahy o dokonalost - slibem se pro řeholníka stává povinností to, co je pro všechny evangelijní radou (srov. VC 15).
- b. V tom, že díky různým charismatům zpřítomňuje v Církvi způsob života, který vzal na sebe Ježíš Kristus, zvláště "panenství pro Boží království (srov. LG 42)."
- c. V postoji zvláštní disponibility k službě bratřím dle zvláštního apoštolského poslání každého institutu.
- d. V tom, že je eschatologickým znamením pro všechny křesťany svým komunitním a veřejným svědectvím.

17. "Veřejné svědectví" znamená povinnost žít stále mezi lidmi?

Ne, znamená to být blízkými bratřím, být pro ně svědectvím života podle evangelia avšak při zachování jistého oddělení podle poslání a povahy každého institutu. (srov. C. 607§3)

18. V čem spočívá rovnost řeholníků s ostatními věřícími?

V prožívání evangelijní prostoty, která odmítá privilegia a pohodlí, nevyhledává nákladná potěšení dostupná jen privilegovaným vrstvám společnosti. Řeholníkům má být cizí pocit nadřazenosti nad ostatní věřící, ale nesmějí přijmout sekularizovaný životní styl, který by zdůrazňoval jenom lidské hodnoty v čistě horizontálním smyslu. (VC 38)

19. Co je to "profese evangelijních rad"?

Je to Církví schválený akt, kterým věřící učiní slib zachovávat tři evangelijní rady, "osvobozujíc se tak od překážek, které by mohly odvracet jeho pozornost od horlivosti v lásce a ve službě Boží" (LG 44).

20. "Profese evangelijních rad" a "řeholní profese" je to samé?

Ne. V Církví existují poustevníci, panny a jiné formy zasvěcení (Viz bod 24), kteří dělají profesi některého nebo všech evangelijních rad i když nejsou řeholníky.

21. Které jsou "překážky" dokonalosti v lásce?

Jsou to tři nepřátelé křesťanského života - "žádostivost těla, žádostivost očí a pýcha života".

22. Zsvěcený život je "stav dokonalosti"?

Ne v tom smyslu, že by ten, kdo se zsvětí, byl hned dokonalým.

Ano, v tom, že řeholní zasvěcení je dokonalejší formou křesťanského zasvěcení (srov. PC 15). Jako škola lásky a svatosti díky prostředkům, které nabízí, díky úsilí, které vyžaduje je Ap. exhortací Vita Consecrata řeholní život nazýván "privilegovanou cestou ke svatosti" (35).

3. Různé formy zasvěceného života

23. Jaké jsou hlavní kategorie "Institutů zasvěceného života"?

- a. **řeholní instituty**: charakterizované zvláštním zasvěcením Bohu veřejnou profesí evangelijních rad, specifickým charismatem, a stabilní formou života ve společenství
- b. **sekulární instituty**: nemají život ve společenství a veřejné sliby. Žijí zasvěcení Bohu ve světě "sekulárním způsobem života, který je jim vlastní".
- c. **společnosti apoštolského života**: žijí ve společenství kvůli specifickému apoštolskému cíli a někdy přijímají i evangelijní rady posvátným závazkem uznaným Církví. Jejich zasvěcení je však odlišné od řeholních i sekulárních institutů.

24. Jsou i jiné kategorie zsvěcených?

Ano; srov. VC 7 a 12:

- a. **Zasvěcené panny**. Zasvěcením diecézním biskupem jsou partikulárním poutem svázaný s Církví a věnují se její službě žijíc ve světě.
- b. **Poustevníci**. Patří k řeholním institutům, nebo jsou podřízeny přímo biskupovi, žijí ve vnitřní i vnější odloučenosti od světa.
- c. **Vdovci a vdovy** - Zasvěcení slibem doživotní čistoty věnují se modlitbě a službě v Církví.
- d. **Nové nebo obnovené formy zasvěceného života**. Jsou často podobné již existujícím Institutům, ale s novými duchovními nebo apoštolskými impulsy. Jsou ve fázi ověřování a čekají na schválení a potvrzení církevní autoritou.

25. Co jsou Instituty zasvěceného života?

Jsou to instituce, ve kterých někteří věřící stabilně žijí a "následují Krista zblízka díky působení Ducha svatého a úplně se odevzdávají Bohu milovanému nade vše." (srov LG 43-44, C 573).

26. Které jsou specifické formy života v řeholních institutech?

- a. **Mnišský život** - nejstarší forma, rozšířená hlavně na Východě. Usiluje o jednotu vnitřního života, modlitby a liturgické služby s prací a stálostí místa.
- b. **Kontemplativní život**, ve kterém se řeholníci věnují výhradně kontemplaci. "Svým životem a posláním napodobují Krista, který se modlí na hoře, a vydávají svědectví o Boží vládě nad dějinami anticipující budoucí slávu." (VC 8)
- c. **Činný řeholní život** - "klerické nebo laické instituty, které se věnují různým dílům apoštolátu"(PC 8). Věnují se kromě modlitby nejrůznějším formám apoštolské služby božímu lidu.

27. Jaké druhy řeholních institutů známe?

Dle vlastních konstitucí mohou být klerické, laické a smíšené; na základě právního vztahu k Apoštolské autoritě mohou být papežského nebo diecézního práva.

28. Jak se řeholní instituty rozdělují podle jejich konstitucí?

Instituty dle záměru jejich zakladatelů, dle cíle, který naplňují a dle církevního schválení jsou **klerické** - řízené kleriky, nebo **laické**; většinou jsou však **smíšené**, kde všichni řeholníci mají stejná práva a povinnosti vyjma těch, které plynou z posvátného svěcení (srov. VC 61). V ženských institutech je jenom jediná kategorie sester a případné rozdíly plynou jedinečně z rozdílnosti činností, kterým se věnují.

29. Jaký je vztah řeholníků k církevní autoritě?

Co se týče **víry** a **mravů**, řeholníci poslouchají nařízení zákonitě autority jako všichni členové Božího lidu. V **péči o duše**, v provozování **veřejného kultu** a v jiných **apoštolských dílech** mají být řeholníci podřízeni místnímu ordináři. Při přebírání nějaké apoštolské aktivity musí řeholníci přihlížet k nařízením svých představených, k disciplíně a charismatu vlastního institutu.

30. Od které církevní autority závisí řeholní instituty?

Z důvodu úplného a speciálního zasvěcení službě Bohu a Církvi jsou všichni řeholníci podřízeni zvláštním způsobem, kromě jiného i slibem poslušnosti, papeži jako nejvyššímu představenému (srov. C 590).

Jestli má Institut schvalovací dekret od Apoštolského Stolce, je **Papežského práva** a závisí přímo od papeže. Jestli byl institut schválen jenom diecézním biskupem, je **Diecézního práva** a je podřízen také diecéznímu biskupovi.

31. Co znamená "vynětí" řeholníků zpod autority místního ordináře?

Papež jako hlava univerzální Církve může Instituty zasvěceného života **vyjmout** zpod pravomoci místních ordinářů a podřídit je přímo své autoritě (srov. C 591). Dělá tak pro větší dobro institutu a potřeby apoštolátu. Všechny Instituty papežského práva jsou automaticky vyňaty zpod autority místního ordináře kromě případů uvedených v bodu 29.

II. ŘEHOLNÍ PROFESE

32. Co je řeholní profese?

Je to akt, kterým člověk přijímá veřejným slibem k zachování evangelijní rady, je zasvěcen Bohu prostřednictvím služby Církve a je včleněn do institutu s povinnostmi a právy definovanými vlastním právem (C 654).

33. K čemu slouží řeholní profese?

Řeholní profese napomáhá k tomu, aby členové milovali Boha a sloužili mu ve větší svobodě, s větší intenzitou, jistotou a stabilitou a vnořili se zvláštním způsobem do Církve a jejího tajemství, aby jejich duchovní život byl pro obohacení celého mystického Těla Kristova.

34. Které hodnoty s sebou přináší řeholní profese?

Přináší dvojí hodnoty:

- a. **ve vztahu k lidské přirozenosti** má
  - sociální rozměr - je Božím darem Církvi pro spásu světa
  - individuální rozměr - je prostředkem a pohnutkou pro osobní posvěcování
- b. **ve vztahu k času** je hodnotou
  - přítomnou - je vyjádřením svatosti Církve na zemi v tomto čase
  - eschatologickou - je anticipováním a "předchutí", znamením budoucí nebeské reality.

35. Jaké druhy řeholní profese poznáme?

Řeholní profese může být:

- a. **dočasná**, když se skládá na určitý čas a **doživotní**, která je skládána na celý život.
- b. doživotní profese může být **slavní** nebo **jednoduchá** podle způsobu schválení Církvi.

36. Které jsou právní důsledky řeholní profese?

Doživotní profese nebo dočasná (v čase trvání) slibem čistoty zneplatňuje manželství uzavřené bez dispenze (srov. C 1078 §2 a C 1088).

1. O slibech obecně

37. Co je to slib?

Slib je možné definovat dvěma způsoby:

- a. v **objektivním smyslu** - jako vědomí a svobodný příslib nějakého uskutečnitelného, většího dobra, který je učiněn Bohu jako úkon ctnosti nábožnosti (C 1191).
- b. v **subjektivním smyslu** - je to akt oslavy Boha, napodobení tajemství Krista a Panny Marie, závazek naplňovat zasvěcení zachováváním evangelijních rad.

38. Jaký je rozdíl mezi "slibem" a "předsevzetím"?

Slib zavazuje vůli, zatímco předsevzetí je projev vůle něco vykonat, nebo se něčemu vyhýbat ale bez závazku.

39. V čem je smysl slibu?

Slib slouží k větší Boží slávě tím, že upevňuje vůli člověka v dobro, pomáhá ničit projevy žádostivosti a kořeny hříchu, osvobozuje člověka z otroctví vášní a spájí jej intenzivněji s Církví.

40. Které praktické důsledky plynou ze slibu?

- a. **negativní** - zřeknutí se tří důležitých hodnot lidského života: manželství a vlastní rodiny, disponování s vlastnictvím a nezávislého rozhodování o svém životě.
- b. **pozitivní** - úplné odevzdání sebe (osoby, vlastnictví i plánů) realizaci cílů vznešenějších jako odpověď na Boží pozvání, následující Krista ve zvláštní charismatické rodině.

41. Jaké jsou výhody plynoucí ze slibu?

Znásobuje morální cenu skutků - k vlastnímu dobru skutku se přidává ctnost nábožnosti, tím také zvětšuje záslužnost skutku. Posiluje vůli k vytrvalosti a pomáhá v boji proti nestálosti v dobrém, která je vlastní lidské přirozenosti.

42. Které druhy slibů poznáme?

- a. **veřejný** - přijatý legitimním představeným ve jménu Církve, nebo **soukromý**
- b. **slavný** - uznán Církví za takový, nebo **jednoduchý** - dočasný, nebo doživotní
- c. **osobní**, když předmětem slibu je nějaká činnost osoby, která slib skládá, **věcný**, když je předmětem slibu nějaká věc
- d. **absolutní**, nebo **podmíněný**, podle toho jestli jeho splnění závisí od nějaké podmínky, nebo nikoli
- e. **reservovaný** nebo **nereservovaný** - dle toho, jestli je dispense od slibu rezervována Svaté Stolici nebo nikoli

43. Koho slib zavazuje?

Jedině osobu, která jej složila a nikoho jiného (srov. C 1193).

44. Může slib přestat platit?

Ano, z příčin vlastních, nebo vnějších

- a. vlastní příčiny (bez zásahu autority): uplynulý čas, podstatná změna slíbené matérie, zánik podmínek nebo příčiny, od kterých slib závisí;
- b. vnější příčiny (zásahem autority): zneplatnění slibu, dispense, záměna předmětu slibu

2. jednotlivé sliby

ZASVĚCENÁ ČISTOTA

45. Co je slib čistoty?

Je svoboda milovat a sloužit Bohu při zřeknutí se manželského svazku a uspokojování tělesných vášní (srov. PC 12; C 599).

46. Co je cílem slibu poslušnosti?

Dát věřícímu možnost milovat Boha a sloužit mu s čistým a nerozděleným srdcem.

47. Jako člověk může uskutečnit tuto možnost?

Aby člověk mohl milovat Boha s čistým a nerozděleným srdcem, musí zachovat své srdce svobodné od každého vnějšího potěšení a od přehnané afektivity s ohledem na Boží království.

48. Jako je možné zachovat si svobodu srdce?

Svobodu srdce je možné si zachovat zříkáním se nedovolených potěšení, vyhýbáním se příležitostmi ke hříchu (nevhodné představení a literatura, přílišné důvěrnosti...).

49. Jako se svoboda srdce upevňuje?

Praktikováním malých umrtvení, skromností smyslů, životem v upřímné sesterské lásce, vyhýbáním se nezdravým a výlučným vztahům, přijímáním svátostí a úctou k Panně Marii. Také netřeba opomínat "přirozené prostředky pro rozvoj duševního a fyzického zdraví" (PC 12).

50. Které jsou "přirozené prostředky" pro upevnění duševního a fyzického zdraví"?

Duševnímu zdraví napomáhá přiměřené poučení o povaze zasvěcené čistoty a o nebezpečích, které tady hrozí, morální rovnováha, psychologická a citová zralost, absence neurotických tendencí.

Z tělesného hlediska je nutné adekvátně se starat o zdraví, zachovávat hygienické zásady, neopomínat fyzickou aktivitu a přiměřený odpočinek.

51. Je vůbec možné zachovat úplně slib čistoty?

Čistě lidskými silami to není možné, ale na nadpřirozené úrovni, kde je všechno možné tomu, kdo věří, díky milosti, kterou nám dává Ježíš Kristus, to možné je.

52. Je slib čistoty škodlivý rozvoji osobnosti člověka?

Slib čistoty svobodně přijatý a věrně zachovávaný nejenom že neškodí lidské přirozenosti, ale stává se "přínosem pro rozvoj člověka" (PC 12).

53. Co se vyžaduje jako minimum pro zachování slibu čistoty?

Nepřechovávat záměr uzavřít manželství nebo oddávat se nedovoleným potěšením, které jsou přestoupením šestého nebo devátého božího přikázání.

54. Co když toto "minimum" není zachováno?

Dojde k porušení věrnosti Bohu, ke ztrátě svobody srdce a k lehkému nebo těžkému hříchu proti Božímu přikázání a proti slibu.

55. Proč hřích proti slibu čistoty představuje zvláštní zlo?

Protože jde o dvojí hřích: kromě přestoupení Božího přikázání jde i o porušení slibu a ctnosti nábožnosti, k čemu se přidruží hřích svatokrádeže, jde li o slib veřejný.

56. Jaká dobra přináší slib čistoty?

- a. **na nadpřirozené úrovni** napomáhá větší intenzitě lásky k Bohu a k bližním; větší citlivost na působení Ducha svatého; znásobuje plodnost nadpřirozených skutků a je zvláštním pozváním vstoupit do snoubeneckého vztahu mezi Kristem a Církví
- b. **na přirozené úrovni** napomáhá většímu porozumění potřebám bližních; větší dostupnost v apoštolském působení; posilování ducha oběti

ZASVĚCENÁ CHUDOBA

57. Co je slib chudoby?

Je to svoboda sloužit Bohu a milovat jej bez navázanosti na pozemská dobra (srov. PC 13, C 600).

58. Co je cílem slibu chudoby?

Dát duši možnost následovat Krista s lehkostí, bez zátěže mnoha pozemských starostí.

59. Jako je možné dosáhnout tuto možnost?

Odloučeností vnitřní i vnější od všech pozemských dober materiálních i nemateriálních: bohatství, majetek, sláva, dobrá pověst, zdraví...

60. Jako je možné dosáhnout této odloučenosti?

Používáním pozemských dober ne na uspokojení touhy po vlastnictví nebo osobní moci, ale jako Božích darů, jako nástrojů ke konání dobra, chráníce se přitom chamtivosti a přílišných starostí.

61. Jak se posiluje odloučenost od pozemských dober?

Malými sebezapřeními v jídle, skromností v užívání všech věcí, dělením se o svá dobra s chudými. Nebýt choulostiví a vybíraví a uspokojit se s tím, co nám Prozřetelnost pošle; nezávidět cizí věci a nelpět na svých; snášet urážky a krivdy a nelpět ani na dobrém jménu.

62. Co se vyžaduje jako minimum pro splnění slibu chudoby?

Nelpět na pozemských dobrech a nedopustit se skutků, které zakazuje sedmé a desáté Boží přikázání. V užívání věcí záviset od představených podle vlastních norem Institutu.

63. Co, když není zachováno ani toto minimum?

Dochází k porušení věrnosti Bohu, ztrátě vnitřní svobody a ke hříchu, lehkému nebo těžkému proti Božím přikázání a proti slibu.

64. Jakého charakteru je hřích proti slibu chudoby?

Jedná se o hřích proti ctnosti nábožnosti, pro přestoupení slibu, případně podle povahy věci i o přestoupení Božího přikázání.

65. Pro zachování slibu chudoby stačí "být podřízen v užívání věcí"?

Ne! Je potřeba také osobně praktikovat "chudobu vnější i vnitřní, shromažďující poklady v nebi" (PC 13).

66. Která dobra nese s sebou slib chudoby?

Přináší dobra **osobní i společenská**:

- a. ulehčuje duši nabytí svobodu vnitřní i vnější; osvobozuje od mnoha starostí a poskytuje jistotu přiměřeného zabezpečení
- b. představuje optimální základ pro rozvoj vnitřního a vnějšího apoštolátu; chrání Církev pomluv z chamtivosti, poukazuje na vyšší dobra

67. Slib chudoby se týče jenom jednotlivců?

Ne. Také celé Instituty mají "dávati kolektivní svědectví chudoby", "věnovat nějakou část svého majetku pro potřeby Církve a pro chudé" a sdílet mezi jednotlivými součástmi Institutu

pozemská dobra chránice se "přepychu, nadměrného zisku a hromadění majetku" (srov. PC 13, C 634, 640).

POSLUŠNOST

68. Co je slib poslušnosti?

Je duchovní svoboda milovat Boha a sloužit mu hledající sjednocení "stálejší a hlubší se spasitelnou vůlí Boží", přemáhající slabost a nestálost vlastní vůle (srov. PC 14, C 601).

69. Co je cílem slibu poslušnosti?

Dát duši možnost přijímat Boží vůli s větší jistotou a bezprostředností, a sjednotit se tak s Ježíšovým postojem, který z poslušnosti Otci "přišel sloužit bratřím a dát svůj život jako výkupné za mnohé" (PC 14).

70. Jak lze naplnit tuto možnost?

Abychom se mohli úplně ztotožnit s Boží vůlí, je třeba si zachovat vnitřní svobodu od duševních dober - intelekt, vůle, osobnost, autonomie...

71. Jak je možné udržet si takovou vnitřní svobodu?

Využíváním schopností vůle a intelektu ne jako prostředků k prosazování vlastních názorů a nezávislosti, ale jako darů Božích, jako nástrojů hledání pravdy a spasitelného záměru Božího, ve kterém spočívá naše dokonalost a vyhybat se tak možných pomýlení z důvodu lidské slabosti.

72. Co posilňuje vnitřní svobodu?

Vnitřní svobodu posilujeme nejenom posloucháním Boží vůle pozitivně vyjádřené ve Svatém Písmu, v zákonech Církve a normách Institutu, v příkazech představených, ale také úsilím o shodu s Boží vůlí projevující se fyzikálními a biologickými zákony, historickými událostmi, situací osobní i rodinnou..., přáními představených - vyslovenými, nebo tichými, klidným vycházením se všemi, cvičením se v autentické pokoře.

73. Které vlastnosti má mít poslušnost?

Poslušnost má být:

- a. **nadpřirozená** - založená na duchu víry, na vztahu k Bohu a k Ježíši
- b. **univerzální** - vůči všem legitimním představeným: Bůh, Církev, řeholní představení, nadřízení v práci... a ve všech věcech, kromě hříchu
- c. **rychlá** - bez odkládání a váhání a bez zaviněného meškání
- d. **svobodná** - dobrovolná, spontánní, beze strachu a komplexů méněcennosti
- e. **aktivní** - plnit příkaz zapojením celého bytí, dávající k dispozici "jak síly rozumu a vůle, tak i dary milosti a přirozenosti" (PC 14)
- f. **odpovědná** - v uvědomění si spolupráce s představenými na plnění úloh a při přebírání iniciativy. Sem také patří povinnost upozornit představeného na důležité okolnosti, nebo důsledky činu, které by snad mohly zůstat nepovšimnuty.
- g. **dialogická** - při respektování lidské důstojnosti a v duchu vzájemné lásky a služby, "ale při zachování práva představeného udělat konečné rozhodnutí" (PC14).

74. Umenšuje poslušnost lidskou důstojnost?

I když se tak na první pohled může zdát, poslušnost není proti pravé vnitřní svobodě, neumenšuje lidskou důstojnost, naopak "pomáhá jí nabýt plného rozvinutí tím, že dává vzrůst svobodě Božích dětí" (PC 14).

75. Co se vyžaduje jako minimum pro splnění slibu poslušnosti?

Poslouchat příkazy představených, když příkazují "ve jménu" nebo "mocí" slibu.

76. Co když toto minimum není splněno?

Naruší se tím věrnost Bohu, ztrácí se vnitřní svoboda a těžce se hřeší proti slibu.

77. Má hřích proti poslušnosti nějakou partikulární charakteristiku?

Jedná se o hřích proti ctnosti nábožnosti v porušení slibu, ledaže by se jednalo o věc proti nějakému Božimu nebo Církevnímu přikázání.

78. Jaká dobrodiní nese s sebou poslušnost?

- a. znovu nastoluje počáteční kosmickou harmonii mezi Bohem a člověkem, mezi člověkem a vesmírem, mezi člověkem a společností
- b. vrací člověku opravdovou svobodu a osvobozuje jej od překážek v plnění Boží vůle
- c. působí v duši hluboký klid, který vychází z jistoty plnění Boží vůle a tím také zajišťuje definitivní úspěch
- d. otvírá pramen zásluh a nebeské slávy, tím, že dává všem skutkům novou morální kvalitu - i ty nejmenší věci získávají nadpřirozený charakter
- e. dává větší účinnost a jistotu výsledků skutkům, které konáme jako službu Bohu a bližním

III. ŘEHOLNÍ FORMACE

79. Co rozumíme pod formací?

Je to období osvojování si teoretických a praktických poznatků všeho, co je potřebné ke zralé a uvědomělé odpovědi na Boží volání, aby se předešlo tomu, že se "řeholníci začleňují do života Církve vlažně, nebo rozpolcení" (MR 11, CF 7).

80. Na co se formace zaměřuje?

- a. na poznání sebe sama - své povahy a vlastností a hlavně schopnosti přijmout na sebe požadavky plynoucí z řeholní profese
- b. na poznání a přijetí charismatu Institutu, jeho historie, zvláštního poslání, "ducha zakladatelů usilující o jeho aplikování do současného života osobního i komunitního" (srov. CF 10b)
- c. na poznání života křesťanské a řeholní askeze a jeho žití
- d. na poznání teorie i praxe zachovávání slibů a Stanov Institutu;
- e. na hlubší poznání učení Církve a profánních disciplín užitečných pro naplňování poslání Institutu.

81. Komu přináleží dílo formace?

Každý Institut má povinnost a nezcizitelné právo formovat své vlastní členy (srov. CF 6; CC 646-653).

82. Jakými způsoby se Institut stará o formaci?

- a. Na prvním místě prostřednictvím členů Institutu pověřených formací; i když ve formačních komunitách je každý člen povinen se podílet na formaci alespoň svým příkladným chováním.
- b. Organizováním duchovních obnov, formačních setkání a pod.
- c. Účastí na meziinstitucionálních formačních projektech.

83. Které jsou etapy řeholní formace?

1. Postulát
2. Noviciát,
3. Doba časných slibů
4. Probace
5. Permanentní formace

1. Postulát

84. Co je postulát?

"Období zkoušky, které má za cíl nejenom posoudit charakter uchazeče a jeho povolání, ale také zjistit úroveň poznání učení Církve a dle potřeby jej doplnit a ulehčit přechod z laického způsobu života do života v noviciátě" (RC 11). U kandidáta na řeholní život je potřeba upevnit základy "lidské a křesťanské formace a doplnit případné nedostatky" (CF 13).

85. Co je možné dělat u komplikovanějších osobností?

Je možné požádat o neukvapený posudek spolehlivého a moudrého psychologa (srov. RC 11).

86. Jak dlouho má postulát trvat?

Ne méně jak tři měsíce a ne více jak dva roky.

87. Kde má postulát probíhat?

Má probíhat mimo dům noviciátu, ale v úzké spolupráci s novicmistrem (srov. RC 12).

2. Noviciát

88. Co je noviciát?

Je to období, ve kterém mladý člověk "začíná cestu identifikace vlastního povolání v řeholním životě" (CF 14) a slouží k tomu, aby novic poznal základní principy života podle evangelijních rad a duchovnosti vlastního institutu a začal podle nich žít (srov. RC 13).

89. Co se vyžaduje pro vstup do noviciátu?

Věk alespoň 17 let, protože je nutné, aby ten, kdo vstupuje do noviciátu, "byl dostatečně zralý lidsky i duchovně, aby mohl odpovědět na Boží pozvání svobodně a odpovědně" (RC 4, C 656).

90. Kde má noviciát probíhat?

V řeholním domě k tomu určenému nejvyšším představeným se souhlasem jeho rady. Vyšší představený může pro dobro výchovy noviců dovolit, aby na nějaký čas pobývali v jiném domě Institutu (srov. RC 15-16, C 647).

91. Nepřipouští se žádná výjimka z tohoto předpisu?

Výjimečně ve zvláštních případech Nejvyšší představený může dovolit, aby kandidát prodělal noviciát v jiném domě Institutu pod vedením vhodného řeholníka (srov. RC 19, C 647§2).

92. Je možné zřídit "mezikongregační" noviciát?

Novicové různých kongregací nemohou žít spolu v jedné komunitě, protože by tak bylo znemožněno každému Institutu odevzdávat vlastní duchovní dědictví. Proto "každý Institut má mít svůj vlastní noviciát" (CF 15).

93. Jakým obřadem začíná noviciát?

Je vhodnější nedělat slavnostní "obláčku", ale začít soukromým obřadem v kruhu řeholní rodiny. Je možné přijmout řeholní oděv až na konci noviciátu (srov. OPR II, 2,4).

94. Jak dlouho má noviciát trvat?

Ne méně než jeden rok, a ne více než dva roky včetně "formativního apoštolského období" (RC 24).

95. Co je "formativní apoštolské období"?

Je to období, které novicové, ne po jednom je-li to možné, stráví mimo domu noviciátu, aby nabyli zkušenosti v apoštolské činnosti Institutu. Zůstávají pod autoritou novicmistra. (srov. RC 23).

96. Jak má být organizováno toto období apoštolské činnosti?

Může začít nejdříve tři měsíce po začetí noviciátu, má skončit alespoň měsíc před první profesí; novicové musí strávit v domě noviciátu alespoň šest souvislých měsíců (srov. RC 24).

97. Kdy se noviciát stává neplatným?

Noviciát je neplatný a musí být opakován pro nepřítomnost delší než tři měsíce, i když nesouvislou; nepřítomnost delší než dva týdny musí být nahrazena (srov. C 649 §1).

98. Kdy je možné složit řeholní profesi?

Po uplynutí roku noviciátu. Ze spravedlivé příčiny a se souhlasem vyššího představeného může být anticipována o čtrnáct dní (srov. C 649 §2).

3. Dočasná profese

99. Co je dočasná profese?

Je složení řeholních slibů na omezenou dobu s úmyslem připravit se na doživotní profesi žijíce podle Stanov a dalších norem svoleného Institutu.(srov. RC 36, C 654-655).

100. Které charakteristiky má dočasná profese?

Období dočasné profese nazývané také **juniorát** tvoří nedílnou součást formace řeholníka po noviciátu. Má probíhat ve vhodném domě Institutu. Je to období prohlubování identifikace s Kristem a přípravy na plnění poslání, které má v Církvi plnit (srov. CF 17b).

101. Jak je možné dosáhnout cíle noviciátu?

Prohlubováním teologických poznatků, spirituality, asketiky a profánních věd, které napomáhají dozrávání osobnosti v Kristu (srov. PI 35-38). K juniorátu také patří intenzivnější zapojení do apoštolských a misijních děl komunity (srov. VC 67).

102. Které povinnosti a práva nabývá člověk dočasnou profesí?

Všechny, které plynou z řeholní profese (viz bod 32).

103. Jaký věk je vyžadován pro složení dočasné profese?

Nejméně úplných 18 let (C 656).

104. Kde a jakým způsobem má probíhat slavnost dočasné profese?

Je vhodné, aby probíhala v kostele v rámci mše svaté a s jistou slavnostností (srov. OPR II, 2,5).

105. Jak dlouho trvá období dočasné profese?

Ne méně než tři roky a ne více než šest. Doba je určena vlastním právem (C 655).

106. Co následuje po uplynutí doby dočasné profese?

Řeholník je připuštěn k jejich obnovení na další období nebo k věčným slibům. Když ne, musí Institut opustit (C 657 §1).

107. Období šesti let již není možné prodloužit?

Když se to zdá vhodné, doba dočasných slibů může být s dovolením kompetentního představeného prodloužena, ale ne více než na devět let (srov. RC 37, C 657§2).

4. Doživotní profese

108. Co je doživotní profese?

Je složení řeholních slibů na neomezenou dobu, na celý život v daném Institutu, do kterého se definitivně začleňuje.

109. V jakém věku je možné složit doživotní sliby?

Pro složení věčných slibů je vyžadován věk nejméně 21 úplných let (C 658).

110. Může být doživotní profese anticipována?

Ze spravedlivé příčiny může být anticipována maximálně tři měsíce před uplynutím tříleté doby dočasných slibů (C 657).

111. Má být obřad doživotních slibů slavnostní?

Pro svůj význam a hodnotu příkladu má být doživotní profese oznámena a slavena s velkou slavnostností ritu a s velkou účastí církevních autorit i Božího lidu (srov. OPR II, 2,6).

5. Permanentní formace

112. Co rozumíme pod permanentní formací?

Je to celoživotní rozvíjení počáteční řeholní formace, její zdokonalování a adaptace znamením doby (srov. PC 18, C 661). "Jak pro apoštolské, tak i pro kontemplativní instituty je to neoddelitelná součást řeholního zasvěcení" (VC 69).

113. Které dimenze má mít doživotní formace?

Spirituální, doktrinální a praktickou. "Je zdrojem teologické a pastorační vitality, od ní závisí kvalita života jednotlivce i společenství" (CF 18).

114. Jakou roly hrají představení v této záležitosti?

Povinností představených je zabezpečit řeholníkům možnosti, prostředky a čas pro efektivní využívání možností formace. "Každý Institut je povinen zajistit systematickou permanentní formaci shodnou s vlastní spiritualitou" (CF 18).

115. Za účelem permanentní formace je dostatečné mít jednou za rok "duchovní cvičení"?

Jistěže ne, je nutné hledat další formy jako kurzy spirituality, měsíční obnovy, formační setkání atd. Tady mohou vydatně pomoci interinstitucionální centra spirituality.

IV. ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ

1. Podstata a cíl komunitního života

116. Co rozumíme pod "Komunitním řeholním životem"?

Je to forma života mužů a žen, povoláných Kristem a posilovaných jeho láskou k formování nové rodiny - řeholní komunity, ve které žijí ducha bratrství a vydávají společné svědectví o lásce k Bohu i k bližnímu.

117. Co to je "řeholní komunita"?

Je to společenství milosti, rodina, která není založena na přirozené afinitě nebo poutech, ale na nových vztazích založených na Kristu, který povolává žít mezi těmi konkrétními bratry nebo sestrami.

118. Jaké jsou ty "nové vztahy" založené na Kristu?

Jsou to vztahy, které mají charakter:

- absolutní - výlučná volba milovat Krista v panenství;
- úplný - opuštění všeho kvůli následování Krista v chudobě;
- důvěrný - mít účast na nejhlubším postoji Kristově, na poslušnosti Otci.

119. V čem spočívá osobitost řeholní komunity?

V komunitním svědectví. Životem v bratrském společenství a apoštolátem podle vlastního charismatu mají řeholníci účast na životě a poslání Ježíše Krista úplným a zvláštním způsobem. "Komunitní život patří k základní charakteristice řeholních Kongregací" (Pavel VI.).

120. Jaký je cíl řeholní komunity?

"Je jasné, že naplnění ideálu bratrství nevyplývá automaticky ze zachovávání norem o komunitním životě, ale je jasné, že život v komunitě tomu nejvíce napomáhá" (VF 3). Napomáhá také k věrnosti v povolání a zachování identity jednotlivých Institutů (C 587§1).

2. Řeholní komunita sama o sobě a jako součást církve

121. Které jsou prvky jednoty a sjednocování jednotlivých členů řeholní komunity?

- a. **duchovní prvek** - duch bratrství vycházející ze srdce oživovaného láskou.
- b. **viditelný prvek** - život ve společenství, co znamená "bydlet společně v řádně zřízeném řeholním domě" a "vést společný život" zachováváním norem spolužití, účastí na společných aktivitách a službě společenství (srov. C 608; VF 3).

122. Jaký je vztah mezi řeholní komunitou a životem Církve?

Řeholní život přináší k životu, svatosti a k poslání Církve (srov. LG 44, VC 3). Zvláště proto, že:

- a. **Je živým obrazem** a zvláštním uskutečněním "trojičného společenství", na kterém Otec chce dát lidem účast ve svém Synu a v Duchu svatém.
- b. **Dělá viditelným dar bratrského společenství**, který Kristus daroval své Církvi. "Je výmluvným znamením nebeského společenství" (VC 42).
- c. **Má apoštolskou dimenzi** díky svému esenciálnímu svědectví a nasazení v apoštolském působení, které má za cíl jednotu mezi všemi lidmi a s Bohem. "Bratrské společenství je počátkem a cílem apoštolátu" (srov. VF 2).

V. APOŠTOLÁT

1. Podstata a cíl apoštolátu

123. Co je křesťanský apoštolát?

Je pokračováním díla apoštolů a učedníků, kterým Ježíš svěřil poslání ohlašovat Evangelium všemu stvoření. V praxi je možné nazvat apoštolátem každé pozitivní působení na druhé.

124. V čem je specifický apoštolát řeholníků?

Zasvěcený život, jako "nové a speciální zasvěcení" (VC 31), nese s sebou také speciální poslání.

"Jako vyjádření čisté lásky... kontemplativní život nese s sebou mimořádnou apoštolskou a misionářskou plodnost" (VC 59).

U činných institutů "apoštolské a charitativní působení patří k samotné podstatě života řeholníků" (PC 8).

Historie nám potvrzuje rozhodující podíl řeholníků při plnění poslání Církve.

125. Je apoštolát podstatou života činných řeholníků?

Ne, protože:

- a. člověk se nestává řeholníkem kvůli uskutečňování nějaké formy apoštolátu, ale protože přemožen láskou Kristovou odpovídá na jeho volání: apoštol je apoštolem, protože je nejprve učedníkem, ne naopak. Charismat Institutu je určen především povoláním a zasvěcením a teprve pak specifickým posláním
- b. typ apoštolátu rozlišuje Instituty pouze navenek, podstata zasvěcení je u všech stejná
- c. není to užitečnost a výkonnost v apoštolských aktivitách, co dává smysl přítomnosti řeholníků ve světě.

126. Je "řeholní komunita" v díle apoštolátu důležitá?

Má vitální význam, protože žít ideál bratrství je nejučinnějším znamením, které poukazuje na božský původ křesťanského poselství. Čím intenzivnější je vzájemná láska, tím je věrohodnější poselství ohlašované Církví, která je ve své podstatě tajemné společenství (srov. LG 4, VC 41).

127. Jaké jsou rozdíly v apoštolátu u jednotlivých řeholních komunit?

Některé rozdíly plynou přímo z charismatu Institutu.

- a. **kontemplativní komunita** - představuje Krista modlícího se na hoře a je zaměřena na prohlubování jednoty s Bohem a mezi sebou navzájem.
- b. **apoštolské komunity** - představují Krista uprostřed zástupů a věnují se aktivní službě bližním podle svého specifického charismatu.

128. Jaký je vztah mezi "komunitním životem" a "apoštolátem" v činných Institutech?

Vlastní Konstituce určují fyziognomii každého Institutu. Může jít o Institutey **monastické, conventuální, aktivní a diakonální**. Podle toho v komunitách zaměřených více na společný život bude apoštolát záviset na možnosti vytvářet společenství, v jiných - více zaměřených na činnost. Život komunity bude tedy záviset na typu poslání, které je pozvána naplňovat (srov. VF 59).

2. Vztahy mezi jednotlivými subjekty církve při vykonávání apoštolátu

129. Jaké jsou vzájemné vztahy mezi "řeholní komunitou" a "společenstvím Církve"?

Řeholní komunita nemůže působit nezávisle nebo v rozporu s pastorální aktivitou místní Církve (diecéze, farnost); a místní Církev nemůže disponovat podle svých přání a potřeb s řeholní komunitou nebo s jejími jednotlivými členy (srov. VF 60; MR 30b).

130. Jaké jsou vzájemné vztahy mezi "řeholní komunitou" a ostatními "Institutech zasvěceného života"?

Především je tady bratrský duchovní vztah a otevřenost pro spolupráci v dílech apoštolátu. "Osoby, které sjednocuje společné úsilí následovat Krista, jsou povolány žít v příkladném bratrství, které bude povzbuzením pro ostatní členy Církve" (VC 52).

131. Jaké jsou vzájemné vztahy s ostatními "hnutími v Církvi"?

- a. řeholníci mohou mít účast na životě hnutí jako asistenti, nebo jako příležitostní členové, ale "při zachování věrnosti účelu svého Institutu".
- b. kontakt s hnutími, když je správný, napomáhá prožívání vlastního charismatu s větší věrností a velkodušností. Nesmí vést k odcizení se vlastní komunitě, nebo v ní provokovat rozdělení (srov. PI 93, VF 62, VC 56).

3. Nebezpečství a jak jim předcházet

132. Která jsou nebezpečství hrozící v apoštolátu řeholníků?

- a. **Sociologismus** - důraz je kladen na skutky tělesného milosrdenství a málo nebo vůbec na péči o duchovní dobro.
- b. **Aktivismus** - přehnaná činnost na úkor duchovního života. "Zapomenout na Pána vinice pro vinici Pánovu" (Jan Pavel II.).

- c. **Vnějškovost** - hledání úspěchu, uznání a pozornosti na úkor autentického bytí. V minulosti se příliš dbalo na etiku, dnes se zase někdy přehání s nepořádkem.
- d. **Kariérismus** - snaha prosadit se a vyniknout na úkor ostatních.

133. Jak tomu předcházet?

- a. Prioritou je duchovno - pěstování ducha modlitby, "kterému musí sloužit všechny ostatní věci" (Sv. František Asiský)
- b. Poslušností - nezačínat žádnou aktivitu bez dovolení nebo proti vůli představených
- c. Věrností životu ve společenství a vlastním Konstitucím

NA ZÁVĚR

"Celý život řeholníků má být proniknut apoštolským duchem
a na druhé straně apoštolská aktivita má být oživována duchem řeholním"
(C 675§1, PC 8).